

Sprawozdanie ze spotkania Arbeitsgemeinschaft für Homiletik (Monachium 27–30 września 2010)

W dniach od 27 do 30 września 2010 roku, w domu rekolekcyjnym archidiecezji Schlos Fürstenried w Monachium, odbyło się kolejne spotkanie Arbeitsgemeinschaft für Homiletik. To stowarzyszenie niemieckiego obszaru językowego co dwa lata gromadzi podczas swojego zjazdu wykładowców homiletyki, duchownych i świeckich, którzy w różnych formach angażują się w odnowę przepowiadania słowa Bożego oraz kaznodziejów pragnących podnosić swoje umiejętności. W tegorocznym spotkaniu brało udział ponad czterdziestu katolickich i ewangelickich uczestników z Niemiec, Austrii i Polski. Polskich homiletów reprezentowali: ks. dr hab. Jan Twardy i ks. dr hab. Leszek Szewczyk z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz ks. dr hab. Henryk Sławiński z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Obecna była również p. Elżbieta Dreiss-Kucharska z Uniwersytetu Wrocławskiego. Spotkanie skoncentrowane było wokół tematu: „Kazanie i grzech”.

W czasie pierwszego dnia sympozjum podjęto temat: „Grzech w kazaniach i w moim kaznodziejstwie”. Pierwszym prelegentem był prof. Michael Meyer-Blank z Uniwersytetu w Bonn. Wygłosił on referat: „Spojrzenie na historię kaznodziejstwa”. W pierwszej części swojego wystąpienia autor zaprezentował liczne przykłady wypowiedzi kaznodziejów katolickich i ewangelickich na temat grzechu. Następnie, odwołując się do poglądów Lutra, Herdera, Bartha i Ratzingera, wskazywał na definicje grzechu w relacji do Boga i drugiego człowieka. Ostatnia część wypowiedzi prelegenta koncentrowała się na wnioskach i postulatach wobec współczesnego kaznodziejstwa na temat grzechu. Wskazał, że obecnie wiele kazań podejmuje zagadnienia społeczno-moralne, ale bezpośrednio na temat grzechu kaznodzieje wypowiadają się sporadycznie. Swoją wypowiedź zakończył stwierdzeniem, że głównym zadaniem kaznodziejów jest głoszenie radosnej nowiny o Jezusie Chrystusie, a znacznie mniej o grzesznym człowieku. Następnie w grupach dyskutowano na temat: „Grzech – (żaden) temat moich kazań”. Dyskusje obejmowały zagadnienia występowania tematyki grzechu w głoszonych przez kaznodziejów jednostkach przepowiadania kaznodziejskiego, oraz treści i formy tych jednostek.

Drugi dzień sympozjum poświęcony był zagadnieniu grzechu w kontekście historycznym i kulturowym. Wprowadzenia w powyższą tematykę dokonał prof. Hubertus Lutterbach z Essen w wykładzie: „Grzech w ujęciu historyczno-kulturowym”. We wstępie swojego referatu wskazał na sposób podejmowania tematyki grzechów w kulturze antycznej oraz w piśmiennictwie starotestamentalnym. Następnie prelegent wskazywał na zagadnienie grzechu w kontekście odpowiedzialności wynikającej z podejmowania konkretnych czynów. Wskazywał między innymi na odpowiedzialność za działania w sferze sakralnej. W kolejnym punkcie swoich rozważań przedstawił, na przykładach konkretnych dzieł, kulturowy

kontekst nieczystości kultycznej i etycznej. Odwoływał się, między innymi, do różnych przykładów rozumienia grzechu w sferze seksualnej. W ostatniej części referatu prelegent wskazał na wpływ grzechu i czynienia zła na życie człowieka. Zło może mieć istotny wpływ na postawę życiową człowieka i na jego biografię. W czasie sesji popołudniowej w grupach dyskutowano nad obrazem grzechu w kulturze współczesnej. Poszczególne grupy skoncentrowały się na problematyce grzechu w pieśniach kościelnych (moderator: prof. dr Konrad Klek z Erlangen), w filmie (moderator: dr Jürgen Bründl z Würzburga) oraz w malarstwie (moderator: dr Peter Steiner z Freising).

W trzecim dniu sympozjum rozważano tematykę związaną z grzechem w ujęciu teologii systematycznej. Pierwszym prelegentem był prof. Martin Laube z Uniwersytetu w Bonn, który wygłosił wykład: „Grzech – ujęcie ewangelickie”. Prelegent swoje wystąpienie rozpoczął od naszkicowania rozumienia grzechu przez głównych teologów protestanckich XX wieku i ukazał poglądy Karola Bartha, Wolfharta Pannenberg i Friedricha Daniela Schleiermachersa. Referent na podstawie syntezy nauczania wymienionych teologów sformułował następujące tezy:

- nauczanie o grzechu jest negatywnym ujęciem nauczania o łasce,
- grzech jest zjawiskiem do końca niewytłumaczalnym,
- wszyscy ludzie są grzeszni i słabi,
- każdy grzech jest przejawem zachwiania wiary,
- człowiek z natury jest grzeszny, ponieważ jest zniewolony brakiem sił do walki ze swoimi słabościami.

W dalszym ciągu spotkania dr Jürgen Bründl z Uniwersytetu w Würzburgu wygłosił referat: „Grzech – ujęcie katolickie”. We wstępie wskazał na trudność w jednoznacznym zdefiniowaniu grzechu oraz bezsilność współczesnych teorii soteriologicznych w precyzyjnym i kompleksowym rozwiązaniu problematyki dotyczącej grzechu i winy. Mówca wskazał na dwie zasadnicze linie rozważań na temat grzechu: pierwsza – ontologiczna (przebiega na linii: grzech pierwotny – grzech dziedziczony – grzech osobisty); druga odkrywająca sytuację konkretnego człowieka – grzesznika. Autor powołał się na myśli współczesnych teologów katolickich wypowiadających się na temat grzechu: Karla Rahnera, Pieta Schoonenberga i Michaela Sievernisha. W trzecim punkcie swoich rozważań referent ukazał grzech jako sytuację niedoskonałości, ubóstwa, którą można uleczyć jedynie przez wysiłek uwalniania się zasilany współpracą z Bogiem. W porze popołudniowej trzeciego dnia uczestnicy sympozjum wzięli udział w bogatym programie kulturalnym. Najpierw zwiedzili Pinakotekę monachijską, następnie zaś Muzeum w Georgianum.

Czwarty dzień sympozjum był okazją do podsumowania podejmowanej problematyki. Najpierw przedstawiono zasadnicze myśli występujące w ciągu trzech dni prac sympozjalnych. Ujęto hasłowo treści poszczególnych wystąpień: grzech jako istniejący fakt, interpretacja zjawiska grzechu, grzech w kontekście kulturowym i historycznym, relacja grzechu i winy, grzech w relacji do Jezusa Chrystusa

i do Kościoła, konieczność odważniejszego mówienia o grzechu, relacja grzechu i łaski Bożej oraz niebezpieczeństwo moralizowania w czasie wypowiedzi na temat grzechu. Następnie, tj. w czasie pracy w grupach, sformułowano wskazania kierowane do kaznodziejów wypowiadających się na temat grzechu.

Każda grupa otrzymała do przeanalizowania tekst jednego wystąpienia na temat grzechu (*Sündenpredigt*) i miała na jego podstawie sformułować kilka zasad mówienia o grzechu w kazaniu. Spostrzeżenia i postulaty były różne, np. zwracano uwagę na to, by grzech przedstawiać przede wszystkim jako zaburzenie relacji z Bogiem, nie uciekać się do nadinterpretacji odnośnych perykop biblijnych, unikać wyrażania nazbyt pochopnych opinii/sądów, a tym samym piętnowania konkretnych osób i grup społecznych/zawodowych (np. artystów o „burzliwym” życiorysie, bankierów w sytuacji kryzysu). Ostatnim punktem programu sympozjum była prezentacja wyników pracy w grupach.

Sympozjum monachijskie dostarczyło homiletom cennych impulsów do podejmowania problematyki grzechu w przepowiadaniu słowa Bożego. Jednak największym *novum* tegorocznego sympozjum był fakt, że wybrano taką właśnie problematykę. Współcześnie, zwłaszcza w kulturze zachodniej, miejsce grzechu zajmują niewiedza, strach i ignorancja. Często eliminuje się grzech z kategorii myślowych obowiązujących w najnowszej kulturze, co powoduje upowszechnienie się moralnego relatywizmu. Stąd organizatorzy sympozjum wykazali się odwagą powrotu do jednego z najważniejszych zagadnień chrześcijańskiego nauczania.

Ks. Leszek Szewczyk, Uniwersytet Śląski